herpy

SLANGER

Javelin Sand Boa

Eryx jaculus

Eryx jaculus er en lille, kraftigt bygget sandboa, som en af de få boaer, der lever vildt i Europa. Den graver sig ned i løs jord i tørre, åbne landskaber fra Balkan og Middelhavsøerne til Nordafrika og Mellemøsten og klarer sig i et enkelt, tørt terrarie med et dybt gravelag.

Familie: Boidae Tidligere navn: *Eryx turcicus; Boa turcica*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**40-80 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**75 × 40 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Hotspot	**30-32 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Valgfri**
Vinterhvile	**14-18 °C** 8-12 uger
Kost	**Hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kuldstørrelse	**4-15 unger**
Drægtighed	**120 dage**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag A**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II (Boidae spp.) og som egen art i EU's bilag A, så køb, salg og udstilling som udgangspunkt kræver et EU-certifikat (forordning 338/97, art. 8 og 10). Arten står på bilag IV i habitatdirektivet: efter BEK nr. 521/2021, § 11, må dyr indsamlet i naturen ikke holdes, handles eller udstilles i Danmark. Opdrættet afkom af lovligt erhvervede dyr er undtaget (§ 2), men oprindelsen skal kunne godtgøres (§ 20). Kontakt SGAV, før du skaffer dyr. Arten står ikke på forbudslisten i BEK nr. 1261 af 17.11.2015.

Om arten

Eryx jaculus er en tyk, ret ensartet bygget boa med lille hoved uden tydelig hals, små øjne, der peger skråt opad og har lodret pupil, og et stort, bredt næseskjold, som den bruger til at grave med. Halen er kort og stump. Grundfarven er grålig, gulbrun, brunlig eller rødlig med mørkere pletter eller tværbånd, der danner et uregelmæssigt net, og de fleste har en mørk stribe fra øjet til mundvigen. Bugen er hvidlig eller gullig.

E. jaculus bliver op til 80 cm. Hunnerne er som hos de fleste sandboaer større og har kortere hale end hannerne. Levetiden er ikke dokumenteret; 15-25 år i specifikationerne er et skøn ud fra beslægtede sandboaer.

Arten er opdelt i flere underarter i ældre litteratur, men de er ikke til at skelne, og nyere undersøgelser behandler *E. jaculus* som én art uden underarter. Uden kendskab til fundstedet kan den være svær at skelne fra *Eryx miliaris*.

Det latinske artsnavn betyder kastespyd og henviser til, at slangen hurtigt kan gribe eller bide. I praksis er den defensiv: truet ligger den stille, ruller sig sammen med hovedet skjult, tømmer tarmen eller trækker sig tilbage. Den kan også gøre sig flad og bred og snappe uden at bide. Et rigtigt bid er meget sjældent.

Udbredelse og levested

Eryx jaculus har en af de største udbredelser blandt sandboaerne. I Nordafrika findes den fra Marokko til Egypten, i Mellemøsten i Israel, Palæstina, Syrien, Jordan og det nordlige Saudi-Arabien, og østpå gennem Tyrkiet og Kaukasus, inklusive det sydlige Rusland, til Irak og Iran. I Europa findes den på Balkan, i Grækenland (også på mange øer), Albanien, Makedonien og Bulgarien, på Sicilien og i Rumænien, hvor kun få lokaliteter i lavlandet langs Donau er kendt, og hvor arten blev genfundet i 2014 efter lang tid uden fund.

> **Oprindelig udbredelse:** Marokko, Algeriet, Tunesien, Libyen, Egypten, Israel, De palæstinensiske områder, Syrien, Jordan, Saudi-Arabien, Tyrkiet, Irak, Iran, Grækenland, Bulgarien, Rumænien, Albanien, Nordmakedonien, Italien, Georgien, Armenien, Aserbajdsjan og Rusland.

LEVESTED

Eryx jaculus lever i tørre, åbne landskaber med løs jord, hvor den kan grave sig ned. Ligesom andre sandboaer i slægten *Eryx* bor den ofte i gange og huler efter andre dyr frem for i rent sand, og den ligger skjult det meste af tiden. Føden er især firben og små pattedyr, som den overfalder fra skjul.

Der findes ingen dokumenterede tal for aktivitetsperioden. I den nordlige del af udbredelsen er vintrene kølige, så dyrene er næppe aktive hele året.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt dokumenteret viden om pasningen af *Eryx jaculus*. Anbefalingerne bygger på pasningen af andre sandboaer i slægten, især *Eryx miliaris*, som er den nærmeste og bedst kendte art, og tallene er lånt derfra.

En voksen *E. jaculus* skal have et terrarie på mindst 75 × 40 × 30 cm (længde × bredde × højde). Arten bruger næsten ingen højde, så gulvarealet er det, der tæller. Unger trives i små, tætte plastikkasser med mange små lufthuller.

Navnet sandboa er misvisende, og rent sand er ikke den bedste bund, fordi dyrene kan sluge det under fodring, og det er tungt og besværligt at holde rent. Brug i stedet et 10 cm tykt lag aspespåner, evt. blandet med ubehandlet muldjord og lidt sand. Jo dybere laget er, jo mere tryg er slangen. Undgå cedertræ og fyr. Papir og køkkenrulle med skjul kan bruges til unger og i karantæne.

Sæt et lille, tæt skjul i hver ende, så slangen ikke skal vælge mellem den rigtige temperatur og ro. Sæt desuden en tung vandskål, der ikke vælter, i den kølige ende. Lågen skal sidde tæt, fordi sandboaer smutter gennem små sprækker.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

TEMPERATUR

Varmen kommer nedefra. Læg en varmetape eller varmemåtte under højst en fjerdedel af gulvet i den ene ende, styret af en termostat, så bunden i den varme ende er 30-32 °C. En drægtig hun skal have 32-35 °C. Luften i terrariet er 22-28 °C om dagen, koldest i den kølige ende, og 20-24 °C om natten. Mål bundtemperaturen med et infrarødt termometer, for slangen tager varmen fra underlaget og ikke fra luften. Lamper til opvarmning er ikke nødvendige, da arten ikke soler sig.

I de nordlige dele af udbredelsen er vintrene kølige, og arter fra tempererede områder yngler bedst efter en kølig periode. Tilbyd derfor gerne en vinterhvile på 8-12 uger med 14-18 °C, og lad slangen faste de sidste to uger før nedkølingen. Tallene for vinterhvilen er et skøn, ikke dokumenterede.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Eryx jaculus lever i et tørt klima, og terrariet skal være tørt. Luftfugtigheden ligger bedst på 30-50 %; tallet er et skøn ud fra levestedet. Skift vandet i skålen jævnligt. Før et hudskifte er et skjul med let fugtigt sphagnum eller kokosmuld nyttigt i den kølige ende. Fjern det igen bagefter. En konstant fugtig bund giver hudproblemer.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

UVB er ikke dokumenteret som nødvendigt for *E. jaculus*, og arten tilbringer det meste af tiden skjult. Et svagt UVB-rør kan bruges som tilbud, hvis der samtidig er rigeligt med skjul. Lyset er tændt 12 timer i døgnet, styret af et tænd-sluk-ur.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Eryx jaculus tager hele byttedyr. Grundfoderet er små mus, helst nyfødte eller halvvoksne, fordi sandboaer foretrækker bytte, der ikke er meget tykkere end dem selv. Giv helst optøede byttedyr, ikke levende. Tager slangen ikke optøet bytte, kan et frisk aflivet byttedyr, opvarmet i en pose i varmt vand, eller et bytte, der bevæges med pincet, hjælpe. Tilbyd foderet om aftenen, for sandboaer spiser helst i skumringen og efter mørkets frembrud, og fjern uspist bytte om morgenen.

Unger fodres hver 7.-10. dag og voksne hver 2.-3. uge; tallene er lånt fra beslægtede sandboaer. Nyfødte unger er meget små, og de spiser i naturen formentlig firben. Tager de ikke pinkies, kan en pinky, der er gnedet mod et firben, eller en optøet pinky med lidt hjernevæv smurt på snuden, få dem i gang. Hanner holder ofte pause i parringstiden. Spring fodringen over, når øjnene er blålige.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Eryx jaculus er en skjult, rolig slange, der bruger det meste af tiden nedgravet. Den bider meget sjældent og bruger i stedet de forsvarsstillinger, der står under beskrivelsen. Hold den enkeltvis: den større hun kan æde alt foderet, hvis to dyr deler terrarie, og dyrene mødes kun i parringstiden.

Nyindkøbte dyr skal undersøges for parasitter hos en dyrlæge med erfaring i krybdyr og holdes i karantæne, før de kommer ind til andre slanger. Håndtér slangen sjældent og roligt, og støt kroppen.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunner er større end hanner og har kortere hale. Sandboaer når normalt avlsstørrelse efter 3-4 år, og slangerne skal være omkring to tredjedele til tre fjerdedele af den voksne størrelse. Hos hunnerne er vægten vigtigere end længden. Præcise tal for alder, længde og vægt hos *Eryx jaculus* er ikke dokumenteret.

PARRING

Sandboaer fra tempererede egne yngler ikke uden en kølig periode, så en vinterhvile med nedkøling (se Temperatur) er første skridt. Efter vinterhvilen fodres begge dyr op, og hannen sættes ind til hunnen nogle dage om ugen i nogle uger. Hannen spiser ofte ikke i parringstiden. Parringen ses sjældent. Tidspunktet for parring i fangenskab er ikke dokumenteret for arten.

ÆGLÆGNING OG KULD

Eryx jaculus føder levende unger. Drægtigheden varer for sandboaer omkring fire måneder; tallet er lånt fra beslægtede arter. Kuldstørrelsen er ikke dokumenteret for arten; boksen viser tal lånt fra *Eryx miliaris*. Den drægtige hun ligger ofte i den varmeste del af terrariet. Hold bundtemperaturen i den varme ende på 32-35 °C, tilbyd kun små byttedyr, og lad hende være i fred. Hun kan nægte føde de sidste uger.

INKUBATION

Der er ingen inkubation, fordi ungerne fødes levende i tynde hinder. Fødslen sker om natten. Læg en lille beholder med fugtigt sphagnum i terrariet, når fødslen nærmer sig, for det hjælper ungerne ud af hinderne. Hold den drægtige hun på en grov bund uden fint sand, da sand hænger fast på hinderne og kan lægge sig i øjne og mund på ungerne.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Flyt ungerne til en ren, lille kasse med fugtigt køkkenpapir og et skjul, og hold dem enkeltvis. Ungerne er små og tager ofte først føde efter første hudskifte. Start med pinkies, og se under Foder, hvis de ikke vil spise. Fodr hver 7.-10. dag.

Sundhed og typiske fejl

Eryx jaculus er sjældent beskrevet i fangenskab, så der findes ingen artsspecifik sundhedsviden. Problemerne er de samme som hos andre sandboaer:

- Sand i maven, når dyret sluger bund under fodring. Brug aspespåner, og fodr på et glat underlag, fx et stykke køkkenrulle eller en flad skål.
- Hud- og luftvejsproblemer i en vedvarende fugtig bund.
- Indvoldsparasitter, især hos vildfangne dyr.
- Mider, som ses som små prikker på og omkring slangen. De skal behandles, og terrariet skal rengøres grundigt.
- Fedme hos dyr, der fodres for ofte.

Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis slangen taber sig, nægter føde ud over den normale faste, har åben mund eller hvæsende vejrtrækning, eller hvis fødslen trækker ud.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.